

Plan

Diarienummer
511-8551-2017

Ljusnan (Hede-Svegssjön)

SE0720291

Uppföljningsplan för Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild:

Ljusnan mellan Hede och Svegssjön. Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län.

Fakta om området

Namn och områdeskod: Ljusnan (Hede-Svegssjön), SE0720291

Län: Jämtland

Kommun: Härjedalen

Områdestyp: Området har fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI).

Regeringen har förklarat området som ett särskilt bevarandeområde (SAC).

Övrigt skydd: Strandskydd enligt kap 7: 13-18 §§ MB. Riksintresse enligt kap 4 6§ MB.

Fiskeförvaltare: Hede samff, Hedevikens fvof, Linsell-Ransjö fvof, Glissjöberg-Mosätt fvof.

Areal: 1937,3 hektar

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

Mars 2019

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2018

Löpnummer

2019:13

Diarienummer

511-8551-2017

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida

www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Natura 2000 och vattenförvaltning	4
Obligatoriska uppföljningsmoment Sjöar och vattendrag	4
Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet	5
Målindikatorer	6
Tidigare och pågående provtagningar.....	6
Plan för fortsatt uppföljning.....	7
Levande dokument.....	9
Litteratur.....	9

Natura 2000 och vattenförvaltning

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt.

Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Natura 2000-området ska uppnå gynnsam bevarandestatus genom att naturtypen och ingående habitatarter har gynnsam bevarandestatus. För att detta ska uppnås bör populationer av arterna vara livskraftiga på lång sikt. För varje vattenförekomst i de akvatiska habitaterna finns för området särskilt viktiga kvalitetsfaktorer. Dessa utgör grunden för den sammanvägda ekologiska statusen. Minst God ekologisk status skall uppnås i enlighet med ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG). Det innebär enkelt uttryckt att värdena för ytvattenförekomstens biologiska kvalitetsfaktorer uppvisar små av mänsklig verksamhet framkallade störningar, men avviker endast i liten omfattning från de värden som normalt gäller för ytvattenförekomsten vid opåverkade förhållanden (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:15).

Uppföljning i skyddade områden innebär att samla in uppgifter för att utvärdera tillståndet för naturtyper, arter och friluftsliv. Oftast genomförs mätningar för att se om uppsatta bevarandemål är uppnådda eller så bedöms tillstånd eller status på annat sätt. Insamlade uppgifter kan också användas för nationella bedömningar av bevarandestatus för naturtyper eller arter. Uppföljningen fokuserar i regel på om ett visst tillstånd/mätvärde är uppnått eller inte. Mindre arbete läggs på att följa trender, vilket kräver mer omfattande mätsinaster (Rapport 6379:2010. NV).

Obligatoriska uppföljningsmoment Sjöar och vattendrag

Obligatoriska moment i sjöar utgörs av uppföljning av flödesreglering och närmiljöns naturlighet. För vattendrag är de obligatoriska momenten bland annat uppföljning av att vattenvägarna är fria, samt den typiska arten öring (Tabell 1). Negativa arealförändringar till följd av mänskliga ingrepp bör följas upp.

Vattendrag är ofta påverkade av antropogena fysiska ingrepp och annan påverkan som bör åtgärdas. Uppföljning av restaureringsåtgärder till exempel strukturer och funktioner såsom vandringsvägar, bottenstrukturer och återställd flödesregim, kommer därför att utgöra en betydande del av uppföljningsinsatsen. Det är lämpligt att i första hand använda typiska arter som fiskar eller stormusslor som målindikatorer vid uppföljning av åtgärder (Rapport 6379:2010. NV).

TABELL 1. OBLIGATORISK UPPFÖLJNING INOM SJÖAR OCH VATTENDRAG. ENLIGT RAPPORT 6379:10 NATURVÅRDSVERKET.

Grupp	Egenskap	Omdrev	Naturtyp	Kommentar/metod
Sjöar	Areal	12	Alla	Mäts främst genom uppdatering VIC-natur.
Sjöar	Flödesreglering enligt Hydromorfologiska bedömningsgrunder (NV-07) med avseende på hydrologi	12	3110,3130	Information hämtas från rapportering vattendirektivet
Sjöar	Exploatering, bebyggelse, bryggor etcetera	12	Alla	Ingreppsindikator som ofta faller under tillsyn. Kart- eller fjärranalys.
Vattendrag		12	Alla	Mäts främst genom uppdatering VIC-natur.
Vattendrag	Fria vandringsvägar, det vill säga låg fragmenteringsgrad/barriäreffekt (Hydromorfologiska bedömningsgrunder NV-07).	12	Alla	Information hämtas från rapportering vattendirektivet.
Vattendrag	Förekomst av juvenil tjockskalig målarmussla och/eller flodpärlmussla.	12	Alla (i områden med förekomst av arterna).	Fältmetod. Samordning uppföljning av arter i bilaga 2 och gemensamt delprogram RMÖ/ÅGP för flodpärlmussla.

Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet

Natura 2000-området Ljusnan (Hede-Svegssjön) består av två naturtyper, Ävjestrandsjöar (3130) cirka 1 578 hektar och Större vattendrag (3210) cirka 340 hektar. Bevarandestatus för naturtyperna är gynnsam. En art skyddad enligt art- och habitatdirektivet förekommer i Ljusnan (Hede-Svegssjön), Utter (*Lutra lutra*) (1355) med gynnsam bevarandestatus.

Målkriterier

Till bevarandemålen finns kopplade mätbara målkriterier, som är de faktorer som i praktiken följs upp i uppföljningsprocessen. Uppföljning av målkriterier görs med sex- eller tolvårsintervall (Rapport 6379:2010. NV). Målkriterier är till exempel typiska arter som för Ljusnan (Hede-Svegssjön) är framför allt öring.

Tidigare och pågående provtagningar

TABELL 2. PROVTAENINGAR SOM TIDIGARE UTFÖRTS ELLER FORTFARANDE PÅGÅR INOM NATURA 2000-OMRÅDEN. I TABELLEN REDOVISAS TYP AV PROVTAENING, LÄNSSTYRELSENS STATIONS ID, PROVTAENINGSINTERVALL, INOM VILKET PROGRAMOMRÅDE PROVTAENINGEN UTFÖRTS/UTFÖRS (OM INFO FINNS) SAMT PROVTAENINGSÅR.

Typ (Befintlig uppföljning)	StationsID	Provtaeningsintervall, antal prov	Programområde	Provtaeningsår
Bottenfauna	6925850_1382400_Lunen_Hede	Nästan årligen		1996-2014
Bottenfauna	6920956_428428_VITAN_140	8 prover		1987-2007
Bottenfauna	Ljusnan, Linsell	Årligen	SRK	2006-2015
Elfisken	6893400-1397450 Uppstr traktorvadet	6 prover		1975-2001
Elfisken	6893400-1397850 Biotopvårdad - Nr 2	1 prov		1996
Elfisken	6921165-1391599 Hedeviken upp väg	1 prov		2017
Elfisken	6924257-1386793 Uppstr bro	3 prover		2010-2012
Elfisken	6924539-1386885 Lokalnamn saknas	1 prov		1997
Elfisken	6925848-1382406 Hede	4 prover		1997-2010
Elfisken	6927944-1381958 Nedre	1 prov		1992
Vattenkemi	Över-Randsjön	1 prov 2015	NMÖ	2007-2017
Vattenkemi	6904556_439568_ORTMYR-BÄCKEN_	3 prover		1991, 1992, 2003
Vattenkemi	6900990_439924_ÖVER-RAN-SJÖN_	2 prover	NMÖ, Sjöar om-drevsstationer	1990 och 2009
Vattenkemi	6917918_433244_KVARNÅN HEDEVIKEN_	36 prover		1988-1994 och 2016
Vattenkemi	6914800_437011_KALKBÄCK-EN_	2 prover		1988-1991
Vattenkemi	6912229_435320_GETTJÄRN-BÄCKEN_	4 prover		1988 och 1991
Vattenkemi	6887507_447437_LOFSÅN NE-DRE_119	Flera årligen	KEU, Jämtlands län	1987-2016
Vattenkemi	6920956_428428_VITAN_140	Flera årligen	KEU	1987-2015
Vattenkemi	6892079_441333_LJUSNAN, LINSELL_	Flera årligen	SRK, Ljusnan och Södra Hälsing-lands inlands-vatten	1987-2012

Typ (Befintlig uppföljning)	StationsID	Provtagningsintervall, antal prov	Programområde	Provtagningssår
Vattenkemi	6920044_431458_LJUSNAN_		SRK, Ljusnan och Södra Hälsinglands inlands-vatten	1987-2012
Vattenkemi	6915799_535771_LJUSNAN_UTL_VIKARSJÖN_		SRK, Ljusnan och Södra Hälsinglands inlands-vatten	1987-2003
Vattenkemi	6918631_433881_VIKARSJÖN_			1986-1999 och 2007
Vattenkemi	6922146_423615_LJUSNAN_			1969-2003
Vattenkemi	6920457_430985_VÅGARNAKORVSJÖ-HEDE Z1603	1 prov		2009
Vattenkemi	6920103_431378_VÅGARNAN_	1 prov		2008
Vattenkemi	6905688_438446_ORTEN_	1 prov		2007
Vattenkemi	6911958_435955_STAVSJÖN_	1 prov		2007
Vattenkemi	6914933_436990_GRÅBÄCKEN_	1 prov		1988
Vattenkemi	6921219_429474_VÅGBÄCKEN_	2 prover		1988
Vattenkemi	6921244_429763_BÄCK TILL VÅGBÄCKEN_	2 prover		1988
Vattenkemi	6894688_440541_RÅNDA ÄLV H-FÅRA, 400möh_	1 prov		1987
Vattenkemi	6892079_441332_Linsell_			
Vattenkemi	6920044_431458_Hedeviken_			
Vattenkemi	6923480_420020_HALVFARI KRV_		NMÖ, Hydrologiska grundnätet	
Vattenkemi	6922500_424011_LUNEN HEDE_138	Flera årligen	KEU	1982-2018
Trumminventering	Längs hela N2000-området	1 gång		2005
Dykinventeringar	Alla strömmar mellan Vikarsjön och Svegssjön	En gång		1997

Plan för fortsatt uppföljning

För varje Natura 2000-område tar Länsstyrelsen fram en plan för kontinuerlig uppföljning av områdets bevarandemål, utvärdering av områdets bevarandeåtgärder och identifiera behov av ytterligare åtgärder. Detta för att i många fall skapa och i vissa fall upprätthålla en långsiktigt gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper. Förutom tydliggörande av metoder, uppföljningsfrekvenser, kostnader och finansiering är även ett av syftena med uppföljningsplanen att kunna precisera bevarandemålen för Natura 2000-området. Länsstyrelsen ansvarar för att målsättningen med området uppfylls.

Förutom den uppföljning som listas i tabell 3 bör området besökas ungefär vartannat år. Där en översiktlig notering över områdets morfologiska och hydrologiska förhållanden görs. Även noteringar av närliggande skogsburksåtgärder eller andra påverkanskällor utförs.

TABELL 3. I TABELLEN REDOVISAS VILKA PÅVERKANSAKTORER SOM FINNS PÅ NATURA 2000-OMRÅDET, ÅTGÄRDER, UPPFÖLJNINGSMETODER FÖR UPPFÖLJNING AV ÅTGÄRDER SAMT UPPFÖLJNING AV BEVARANDESTATUS BEVARANDETILLSTÅND?, STARTÅR FÖR UPPFÖLJNING SAMT MED VILKA INTERVALLER UPPFÖLJNING SKA SKE, LOKALINFORMATION, KOSTNADER SAMT FINANSIERING OM SÅDAN ÄR KÄND.

Påverkan	Åtgärd	Uppföljning	Startår	Intervaller (år)	Lokaler	Kostnad	Förslag finansiering
Fysisk påverkan. Antropogen påverkan.	Biotopåterställning	Biotopkartering	2021	12		5 kr/meter	Skötselmedel
Fysisk påverkan. Antropogen påverkan.	Biotopåterställning	Drönarfotografering	2021	12			Skötselmedel
Antropogen påverkan. Skogsbruk (modernt)	Informationsinsatser, tillsyn.	Vattenkemiprovtagning	Enligt NMÖ program	Enligt NMÖ program	3 lokaler		NMÖ
Antropogen påverkan. Skogsbruk (modernt)	Informationsinsatser, tillsyn.	Vattenkemiprovtagning	Enligt SRK program	Enligt SRK program	3 lokaler		SRK
Antropogen påverkan. Skogsbruk (modernt)	Informationsinsatser, tillsyn.	Vattenkemiprovtagning	Enligt KEU program	Enligt KEU program	Enligt KEU program		KEU
Skogsbruk (historiskt och modernt)	Informationsinsatser, tillsyn.	Bottenfaunaprovtagning	Enligt SRK program	Enligt SRK program	Ljusnan, Linsell		SRK
Skogsbruk (historiskt och modernt)	Informationsinsatser, tillsyn.	Bottenfaunaprovtagning	2021	6	Se över	3 000 kr/lokal	Skötselmedel
Skogsbruk. Fritidsfiske.	Informationsinsatser, tillsyn. Fiskereglering	Elfiske	2021	6	Se tabell 2	3 000 kr/lokal	Skötselmedel
Vägnät (allmänt, skogsbruk)	Trumbyte, tröskling, passager för utter	Inventering av vägpassager	2021		Längs hela N2000-området. Samordnas med vägrummeinventering.		Ev. Trafikverket
Fritidsfiske/fysisk påverkan	Informationsinsatser, tillsyn. Fiskereglering	Dykinventering fisk	2021	6	Alla strömmar mellan Vikarsjön och Svegsjön	5 000 kr/lokal	Skötselmedel

Levande dokument

Uppföljningsplanen fungerar som en sammanfattning av de undersökningar som genomförts i det aktuella området genom åren fram till och med 2017/2018 och en startplan för fortsatt uppföljning. För att den fortsatta uppföljningen enkelt skall kunna uppdateras med nya undersökningar, förändringar i finansiering, antal lokaler eller uppföljningsintervaller skapas en databas med tabell 3 som utgångspunkt. För information om förändringar i uppföljningsarbetet kontakta Länsstyrelsen Jämtlands län.

Litteratur

Havs- och Vattenmyndigheten. (2017). Sötvattenanknutna Natura 2000-vårdens känslighet för hydromorfologisk påverkan. Eddie von Wachenfeldt och Ulf Bjelke. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:15.

Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.

Länstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland